

»Begynd aldrig med at læse teksten!«

Om at skabe struktur for læserearbejdet.

AF DORTE KAMSTRUP

Det er onsdag morgen, og Folkeskolens journalist er igen taget ud med kameravognen fra dk4 for at møde læseundervisningen, som den ser ud derude - ude i virkeligheden.

»Når man skal lave tv med børn, kan alt selvfølgelig ikke styres på forhånd, og de gyldne stunder, som alle lærere elsker, kan vi ikke planlægge eller bestille«, siger Thorkild Thejsen, manden bag 'Læsemagasinet'.

»Men vi bestræber os heller ikke på at servere glansbilleder, vi vil vise skolehverdag. Vi vil gerne optage nogle situationer, som viser, hvordan lærere og elever arbejder.«

I dag er de på besøg hos 6.a og deres lærer Mathilde Jessen på Eggeslevmagle skole i Skælskør. At det er en særlig dag for 6.a er tydeligt. De er teenagere og ved godt, hvad det kræver at skulle i tv. Drengens hår sidder, og pigerne har været tidligt oppe - så alt er, som det skal være. Men efterhånden som kameraernes summen og fascinationen af de to - for pigerne lækre og for drengen seje - unge mænd bag kameraerne lægger sig, indfinder hverdagen, strukturerne og læserutinerne sig heldigvis, og 6.a er i gang, som mange dage før denne.

»Hvad er en skanse?« – Om at lære i et fællesskab med andre

Dagens emne for historieundervisningen er krigen i 1864 og slaget ved Dybbøl. Eleverne ved allerede meget om emnet, da de netop har været på lejrskole i Sønderjylland, og derfor med egne øje har set, hvor det historiske scenario udspillede sig.

Inden selve læserearbejdet går i gang, sørger Mathilde Jessen for, at eleverne har den nødvendige forforståelse for den historiefaglige tekst, de senere skal til at bearbejde¹. Det er nødvendigt at oparbejde en forforståelse, for at teksten så at sige får nogle knager, den kan hænge på, så den ikke bare læses og efterfølgende falder på gulvet som en jakke uden strop.

»Hvad er en skanse?« spørger Mathilde Jessen, og i dobbeltcirkler² forklarer eleverne hinanden, hvad de allerede ved om emnet. For som den australske læseforsker Pauline Gibbons udtrykker det: »Don't start with the text«³. Med dette mener hun, at eleverne skal have gjort sig egne erfaringer med et emne, før de kan læse sig til ny viden i det mere abstrakte sprog i fagteksten. En historiefaglig tekst, som den 6.a skal læse om stormen på Dybbøl, kan have meget svært ved at sætte sig fast i de unge læsehjerner, som jo i sagens natur skal have styr på meget andet. Derfor er det vigtigt, at der er noget, den svære tekst kan 'klistre' sig fast til. Mathilde Jessen arbejder som de øvrige lærere på Eggeslevmagle skole efter en model der hedder 40-50-10. Det betyder, at 40 procent af arbejdet skal forgå inden eleverne går i gang med at læse selve fagteksten - også kaldet før-læsning eller forforståelses-arbejde. 50 procent af arbejdet skal ske i selve læsefasen, og 10 procent skal være efterbehandling og ikke mindst evaluering af det faglige stof.

Som eleven Rasmus Rasmussen udtrykker det om arbejdet med dobbeltcirklerne: »Når man gør det, så får vi også flere synsvinkler fra andre og lærer lidt mere om de forskellige ting - så vi også får nogle andres holdninger om forskellige ting.« Klassekammeraten Anne Kanstrup supplerer: »Hvis man sidder ved bordene, så er det kun en selv der svarer, hvis man står i dobbeltcirklen, så hører man også de andre.«

¹ Meloni Rønn, Thomas (2008): *1864 - Baggrunden, krigen, resultatet*, Forlaget Meloni, Se bogen på www.meloni.dk/1864/1864.html

² Læs med om dobbeltcirkler i Spencer Kagan og Jette Stenlev : *Cooperative Learning - undervisning med samarbejdsstrukturer*, Alinea <http://www.alinea.dk/butik.aspx?c=Item&category=3978&item=24683> På CL's hjemmeside kan man se en video med elever der anvender dobbeltcirkler i engelsk <http://cooperativelearning.dk/about-cooperative-learning/filmklip-om-cooperative-learning/dobbeltcirkler>

Men arbejdet med dobbeltcirklerne er ikke nok. Det er vigtigt, at man som lærer får samlet elevernes fælles gods af viden op, værdsætter den, fastholder den og ikke mindst gør den tilgængelig for elevernes videre arbejde. Dette gør Mathilde Jessen gennem en kort fælles opsamling i en mindmap - eller på dansk tankekort - på klassens elektroniske tavle.

Læsning - et ansvar for alle lærere

»Det skaber en rigtig god hverdag for eleverne, at de er trygge og sikre, i det vi laver. De er rigtig glade for den forudsigelighed og struktur på hverdagen,« siger Mathilde Jessen. Foto: Thorkild Thejsen

Tilbage i 1996 udtrykte den amerikanske læseforsker Carol Santa og den norske læseforsker Liv Engen det sådan i rapporten 'Lære å lære': »Vi lægger stor vægt på og meget arbejde i at lære eleverne at læse. Det kan diskuteres, om vi er lige så bevidste om, at vi også skal lære vores elever, hvordan de kan anvende læsning for at tilegne sig kundskaber i de forskellige fag og faglige områder. Vi ved at dagens skole og samfundsliv stiller store krav til at lære og til at kunne anvende teoretiske kundskaber. Netop derfor er det så vigtigt, at eleverne virkelig forstår, at læsning er det vigtigste redskab til tilegnelse af kundskaber.«⁴ På Eggeslevmagle skole har man for alvor taget udfordringen op de seneste år, læsning er ikke kun i flotte handleplaner og målsætningspapirer, men er i praksis ved at blive et ansvar for alle lærere.

At arbejdet nu er ved at bære frugt, mærkes tydeligt i 6.a. Der er ingen uro i klassen, og der bruges ikke tid på lange forklaringer. Der arbejdes med godt forankrede strukturer og aktiviteter.

»Det skaber en rigtig god hverdag for eleverne, at de er trygge og sikre, i det vi laver. De er rigtig glade for den forudsigelighed og struktur på hverdagen,« siger Mathilde Jessen det i "Læsemagasinet" 3, Læsning og skrivning i fagene, som kan ses her på folkeskolen.dk. Og hun forsætter: »Vi beslutter i teamet, hvem der skal introducere nogle nye ting. For det nytter ikke noget at man i et team introducerer den samme ting på vidt forskellige måder. Så melder jeg for eksempel ud som dansklærer, at nu har jeg introduceret eleverne for en struktur, der virker godt, så nu kan de godt adaptere det i deres fag.«

Mathilde Jessen og hendes kolleger arbejder dermed hele tiden på at leve op til de konklusioner og anbefalinger, der kom i 2005 i 'Rapport fra Udvalget til forberedelse af en national handleplan for læsning':

»Elevernes fortsatte læseudvikling er et fælles anliggende for alle klassens faglærere med dansklæreren som koordinator. Dansklæreren er ansvarlig for at undervise eleven i de nødvendige læsefærdigheder og læsestrategier (...). De øvrige faglærere er dels medansvarlige for at støtte eleverne med særligt behov for læsestøtte, dels ansvarlige for at øge elevernes bevidsthed om fagets teksttyper og terminologi. Alle faglærerne skal derfor kende til relevante læsefærdigheder og -strategier, så de kan inkludere disse i elevernes arbejde med at læse teksterne til faget«. ⁵

Fra hverdagsviden til skolekundskab

6.a arbejder, som man ser det i tv-udsendelsen - med at tilegne sig historiefaglig viden - og også historie har sine 'teksttyper og terminologi'. I den tekst, eleverne skal læse i dag, anvendes for eksempel ord som 'Preussisk stormparallel'. Ja, alene det at man kan 'storme' en skanse, kan være svært at forstå for 6.klasse, når emnet nu ikke handler om vejrlig. Den krævende proces for 6.a - og alle andre skoleelever - er at kunne gå fra talesprog til skriftsprog, fra hverdagsprog til skolesprog eller med den australske forsker Claire Painters begreb - fra hverdagsviden til skolekundskab.⁶ Elevernes hverdagsprog bygger på personlige erfaringer, mens skolesproget distancerer sig fra det personlige. Hverdags sproget er konkret, mens skolesproget er abstrakt. Hverdags sproget udvikles i et tempo, der primært bestemmes af barnet, mens skolesproget opbygges i et tempo, der primært bestemmes af læreren og undervisningsplanen. Hverdags sproget forhandles frem i talesprogssituationer og er dermed kommunikativt og helhedspræget, mens skolesproget konstitueres i skriftsproglige situationer og er dermed opdelt i faglige discipliner og emner.

At sproget bevæger sig i mange domæner - fra det konkrete til det abstrakte - fra det jeg-forankrede og handlingsnære til det abstrakte og kontekstafhængige, er svært at ændre. Det interessante er, hvordan man i undervisningen bygger bro mellem det sprog, eleverne har med sig, og det sprog de skal opnå for at kunne læse teksten og tilegne sig dens faglige indhold. Den australske forsker Pauline Gibbons peger på tre essentielle spørgsmål for læreren, når det handler om at tilrettelægge undervisningen: Hvilket sprog har eleverne? Hvilket sprog kræves der i undervisningen? Hvilket sprog har eleverne brug for at udvikle? Mathilde Jessen har i sin læsefaglige tilgang en intuitiv forståelse for dette: »Vi har været på lejrtur og har arbejdet i dansk med dette emne omkring 1864. Derfor har det været relevant også at tage det op som faglig tekst.« Eleverne har således via deres konkrete oplevelser i Sønderjylland et godt afsæt for at erhverve sig skolesprog og kundskaber om emnet.

»Ham der Frederik!« – At arbejde med forskellige typer af beretning

Det er de berettende teksttyper, der fylder mest i historieundervisningen. Berettende tekster er kronologiske tekster, der formidler et hændelsesforløb oplevet af et eller flere mennesker på et givent tidspunkt. Beretninger skrives ofte i datid, da hændelsen, der fortælles om, som oftest er overstået. Beretninger kan være subjektive og selvoplevede - såkaldte personlige beretninger, eller de kan være mere objektive og ikke selvoplevede - såkaldte faktuelle beretninger.

Kendetegnet for teksttypen er, at de ofte indledes med en orientering: Hvem? Hvad og Hvornår? Det efterfølges så af en række begivenheder, og beretningen afrundes typisk med en re-orientering eller en evaluering ⁸.

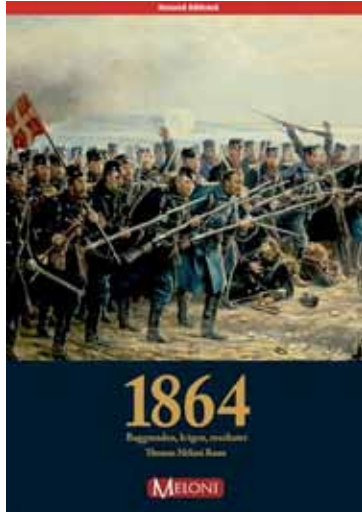

⁶ Painter, Clare i Louise Bjar og Caroline Liberg (red.) (2004): *Børn udvikler deres sprog* side 98. Gyldendal.

⁷ Gibbons, Pauline 2006): *Stärk språket, stärk lärandet*, Hallgren og Fallgren

⁸ Læs mere om beretninger på http://pub.uvm.dk/2011/fagliglaesning/vigtige_komponenter_i_tekstforstaaelse.html#udnytter og se hvordan man på Knutbyskolan i Sverige underviser to-sprogede elever i de berettende teksttyper på <http://www.ur.se/pedagog/Method-och-inspiration/Genrepedagogik-exemplet-Knutbyskolan/Atergivande-text/>

6.a har med deres danskfaglige arbejde med at skrive lejrskoleberetninger taget afsæt i den jeg-forankrede skrivning - i hverdagsproget, det selvoplevede, det personlige og konkrete. De har skrevet om det, de oplevede, så, hørte og måske sansede, den dag de besøgte den historiske kulisser for 'Stormen på Dybbøl': »Vi så.... Her løb soldaterne... Vi hørte.... Senere fortalte...«.

Der er ikke langt fra den traditionelle lejrskoleberetning til de mange personlige beretninger, eleverne møder overalt i deres hverdag: Beretninger om vennernes gøre og laden på Facebook, personlige blogs om stort og småt på nettet og de barske øjenvidneberetninger fra blandt andet de tragiske mord på Utøya i Norge i sommeren 2011. Også i Folkeskolens Afgangsprøve (FSA) fylder den personlige beretning mere og mere. I 2010 overraskede genren 'øjenvidneberetning' mange dansklærere, da eleverne skulle forestille sig at have overværet et flystyrt enten som passager eller som redningsarbejder⁹, men også tidligere har de personlige beretninger fyldt meget: Rejse dagbøger om bestigning af Mount Everest¹⁰ og sejlture over Atlanten¹¹, erindringer, rejsebrev og reportager. Alt samme kronologiske genrer der gengiver er hændelsesforløb, som skriveren selv skal forestille at have oplevet.

I 6.a's historietekst »Stormen på Dybbøl« anvendes såvel personlige som faktuelle beretninger. I nogle passager er det lærebogsforfatteren, der tilstræbt objektivt, kronologisk beretter om danskernes

oplevelser i april 1864: »Om morgenen den 18. april klokken 4.00 begyndte granaterne at regne ned over skanserne....« I andre passager gengives en øjenvidneberetning, eller som man siger i historie: en førstehåndskilde. Her er sproget langt mere subjektivt, sanseligt og nærværende: »Begivenhederne må nu tænkes at forgå i minutter, og hurtigere end jeg kan skrive dem (...) Jeg stod et øjeblik ganske forvirret, indtil en Prøjer fyrede sit gevær af lige mod mit hoved, og kuglen rev et stykke skind af min underlæbe. Da satte jeg mig ned og bad....«

At de personlige beretninger, med den indlevelse de åbner mulighed for, har stor fascinationskraft er tydeligt, som Peter i 6.a udtrykker det i tv-udsendelsen: »Der var også ham der Frederik. Han skriver, hvordan han havde det i krigen.... Hvordan de skreg og drak kloakvand ... så det har ikke været så godt for ham...« At bevæge sig fra det personlige og sanselige sprog til det upersonlige og objektive sprog, fra den personlige beretning til den faktuelle og den modsatte vej, kan der arbejdes bevidst med i historieundervisningen. En sådan opgave kan man finde i Undervisningsministeriets publikation på nettet »Læsning i fagene«- her med afsæt ikke i 1864, men i 1. verdenskrig:

»Formålet med den faglige skriveopgave: Eleverne skal udnytte deres viden om forholdene i skyttegravene under første verdenskrig til at skrive en beretning. De skal omforme et hændelsesforløb i en historiefaglig beretning til en personlig beretning, som giver en af personerne stemme. Eleverne skal overholde beretningens struktur: Et kronologisk hændelsesforløb, der indledes med at præsentere beretningens "hvem, hvor og hvornår". De skal tillige vise, at de kender forskel på sproget og fortællevinkelen i en faglig og en personlig beretning.«¹²

9 FSA maj 2011

10 FSA maj 2004

11 FSA maj 2008

12 Læs mere på http://pub.uvm.dk/2011/fagliglaesning/images/5_b_juleaften_i_skyttegravene.doc

Man tager notater for at fastholde det vigtigste i en tekst. Man ordner sine notater i overordnede og underordnede informationer for at danne sig et overblik over emnet. 6.a arbejder her med to-kolonne-notater. Foto: Thorkild Thejsen

**»Så hører man jo også de andres meninger og forslag!«
- At hjælpe hinanden med at læse fagteksten**

I 6.a er det lige nu ikke tekstskrivning af historiske beretninger, der er på dagordenen, men læsning af beretningen om stormen på Dybbøl i 1864. Klassens elever er gennem arbejdet med dobbeltcirkler og mindmap gjort læseparate og skal nu hjælpe hinanden med at tilegne sig ny viden gennem fagteksten. Dette sker gennem Cooperative-learning-trukturen 'Rollelæsning'¹³. I klassens faste firepersonersgrupper får de nu rollerne: Oplæser, referent, overskriftsmester og sammenhængsmester, og sammen arbejder de sig gennem teksten. Mathilde Jessen spænder igen et fagligt sikkerhedsnet ud under 6.a. Som de efter dobbelt-cirklerne samlede op på tavlen med en mindmap, laver de nu fælles opsamling på den elektroniske tavle ved at anvende to-kolonne-notater.

At eleverne kender og er trygge ved rollelæsningen; og at de lærer i fællesskabet, og lærer at se klassekammeraterne som en resurse, giver eleven Anne Kanstrup tydeligt udtryk for: »Også det dér med overskrifter. Der er nogle af mine klassekammerater, der finder på nogle helt vildt gode overskrifter.«

Som man kan læse mere om i artiklen »Sådan skaber vi et fælles sprog om læsning« her folkeskolen.dk¹⁴, arbejder alle lærere på Eggeslevmagle Skole ud fra den norske læseforsker Ivar Bråten's strategier for læseforståelse¹⁵. Bråten inddeler læseforståelsen i fire hovedkategorier: Hukommelsesstrategier, der hjælper eleven med at repetere teksten. Organiseringsstrategier, som hjælper eleven til at systematisere og strukturere den nyerhvervede viden fra teksten. Elaboreringsstrategier, der anvendes for at sætte den nye viden i spil med elevens personlige erfaring og allerede tilegnede viden. Og overvågningsstrategier, der er de metakognitive strategier, der hjælper læseren til at overvåge sin egen forståelse af det læste.

13 Kagan, Spencer og Jette Stenlev (2007): *Undervisning med samarbejdsstrukturer - Cooperative Learning*, Alinea

14 Sandfeld, Lia (2012): *Sammen skaber vi et fælles sprog om læsning*, www.folkeskolen.dk

15 Læs mere om Ivar Bråten's fire læsestrategier i Fælles Mål - dansk side 39-40. <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Dansk/Undervisningsvejledning-for-faget-dansk/Laese>, Merete Brudholm(2002 og 2011) side 78-79: *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?* Akademisk Forlag., Pøhler, Lis og Søren Aksel Sørensen(2010) side 111-138): *Nationale test og anden evaluering af elevens læsning*, Dafolo.

Notatteknikker – at fastholde det vigtige i en tekst

I 6.a arbejder de i dag med to-kolonne-notater som efter-lærings-aktivitet. ¹⁶ De hjælper hinanden med at finde nøgleord i teksten, eller som det udtrykkes i 'Læsning i fagene': »Man tager notater for at fastholde det vigtigste i en tekst. Man ordner sine notater i overordnede og underordnede informationer for at danne sig et overblik over emnet.« At arbejde med notatteknikker er både en hukommelsesstrategi, men det er samtidig også en organiseringsstrategi, hvor eleverne i grupper og sammen med Mathilde Jessen hjælper hinanden med at systematisere og organisere den viden, de har fået gennem teksten.

Det er essentielt for elevernes tilegnelse af det faglige stof, at de lærer at finde ud af, hvad der er vigtigt, og hvad der ikke er vigtigt. Ikke alt skal markeres med en gul overstregningstusch, som de flinke elever har det med at gøre. Noget er vigtigere end andet. At gruppere viden i en tekst, lave understregninger og finde nøgleord er ikke noget elever i folkeskolens afgangsklasser er født med en evne til, som nogle faglærere i udskolingen - og i gymnasiet - har det med at tro. Nej, dette er et hårdt og gentagende arbejde gennem hele skoleforløbet. Ifølge Slagelse Kommunes vejledende handleplan for læsning er det derfor også et ansvar for alle klassens lærere, eller som det udtrykkes i planen:

»Klassens faglærere er medansvarlige for:

- at eleverne arbejder med læseaktiviteter før, under og efter læsning af en tekst herunder det meget vigtige for forståelsesarbejde inden læsning af teksten,
- at eleverne bliver bevidste om fagenes teksttyper og terminologi med vægt på berettende og beskrivende ('læretekster') samt instruerende ('gøre tekster'),
- at eleverne i makkerpar og grupper arbejder med læseforståelsesstrategier som opsummerer tekstens hovedpointer i alle fag for eksempel to-kolonne-notater, understregninger og nøgleord.« ¹⁷

Nogle faglærere i udskolingen – og i gymnasiet – har det med at tro, at elever er født med en evne til at gruppere viden i en tekst, lave understregninger og finde nøgleord, men det er teknikker, som er tilegnet ved hårdt og gentagende arbejde gennem hele skoleforløbet. Foto: Thorkild Thejsen

15 Læs mere om VØL-modellen i Brudholm, Merete (2011): *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?* (side 164-166) Akademisk Forlag.

16 Læs med om Venn-diagrammet i Brudholm, Merete (2011): *Læseforståelse - hvorfor og hvordan?* (side 153-154) Akademisk Forlag, og i Fredheim, Gerd (2007): *At læse for at lære. En praksisbog i læringsstrategier* (side 37-39), Gyldendal.

17 Alle dokumenter om kommunens læseindsats kan findes på www.slagelse.dk. Klik på "Børn og Unge", vælg "Skoler og SFO" og klik derefter på "Læseindsats".
www.slagelse.dk/Boern+og+unge/Skoler+og+SFO/Laeseindsats.htm

Men det er også vigtigt at to-kolonne-notater ikke bliver lærernes eneste bud på notatteknik, for fagenes tekster er forskellige og kræver derfor også forskellige strukturer og modeller. Til fortællende tekster i dansk kan man blandt andet anvende berettermodeller, aktantmodeller og forællekort. Til beskrivende tekste i biologi anvendes eventuelt styrkenotater/taksonomisk og til historieundervisningens berettende tekster, som vi i dag besøger, kunne en tidslinje også være en oplagt model til at strukturere og organisere det læste.

»Hvor foregik fredskonference?« – At evaluere den erhvervede viden

Historieundervisningen i 6.a er ved at være slut, og det er ikke blot tid til dagens sidste aktivitet, men også til at evaluere om eleverne har lært noget ved at læse teksten. Til dette anvendes igen en struktur fra Cooperative Learning, 'Quiz og byt'¹⁸. Klassen arbejder med fire typer af spørgsmål:

- Åbne spørgsmål - hvor eleven med sine egne ord skal forklare nye historiefaglige begreber og emner.
- Lukkede spørgsmål - konkrete spørgsmål, der evaluerer elevens hukommelse for teksten.
- Perspektiverende spørgsmål - anvendes for at sætte den nye viden i spil med elevens allerede tilegnet historiefaglige viden.
- Holdnings spørgsmål - spørgsmål, der kræver personlig og historiefaglig stillingtagen.

På samme måde som Mathilde Jessen i begyndelsen af undervisningen hjalp eleverne med at afdække, hvad de allerede havde af viden om danskernes nederlag ved Dybbøl i 1864, hjælper hun dem nu med at få blik for den merviden, de har fået om emnet. Ved hele tiden at knytte den nye viden til tidligere erfarede viden, sikrer hun ikke alene knager, den historiefaglige viden kan hænge på, hun sikrer også, at det time for time, bliver knager, der kan bære en øget vægt de kommende år, når eleverne frem mod den afgangsprøven i historie skal tilegne sig mere og mere komplekse fagtekster - ikke alene i historie, men i alle fag.

I 6.a pakkes der sammen - væk er bøgerne og med dem de historiske beretninger om »geværskud, høje skrig, dødssuk og jamren¹⁹«. 6.a er igen en flot teenager. En af eleverne har fødselsdag, og klassekammeraterne, deres lærer, kommunes skolekonsulenter, læsevejleder, udsendelsesredaktøren og to unge kamerfolk spiser hjemmebagt bradepandekage og synger fødselsdagssang. Heldigvis er ikke alt ændret i den danske folkeskole. Og så har 6.a fri - tidligere end de plejer til stor jubel.

Nej, det var ikke en helt almindelig onsdag i 6. a på Eggeslevmagle skole.

Tv-udsendelserne »Læsemagasinet« er produceret af fagbladet Folkeskolen, Nationalt Videncenter For Læsning og dk4. Der er otte udsendelser á 25 minutter. De kan alle ses her på folkeskolen.dk, hvor man også kan læse de tilhørende artikler, som står til højre for de indledende billede til hver udsendelse under EKSTRA. Foto: Thorkild Thejsen

18 Kagan, Spencer og Jette Stenlev (2007): *Undervisning med samarbejdsstrukturer - Cooperative Learning*, Alinea

19 Meloni Rønn, Thomas (2008): *1864 - Baggrunden, krigen, resultatet*, Forlaget Meloni. Se bogen på www.meloni.dk/1864/1864.html

Dorte Kamstrup er skolekonsulent i Slagelse Kommune, cand.mag. i nordisk sprog og litteratur samt medieæstetik. Seminarielæktor i dansk ved KDAS/Professionshøjskolen UCC 1999-2009.

Læs mere om 'Læsning i fagene'

Skaftø Jespersen, Lone og Anne Risum Kamp (2010): *Faglig læsning - en teamhåndbog*, Akademisk Forlag

Faglig læsning er et element i alle skolens fag. Denne håndbog giver med konkrete eksempler lærerteamet redskaber til at samarbejde om at lære eleverne at læse vidt forskellige fagtekster. De forskellige faglærere får en fælles referenceramme at arbejde ud fra - og konkret og konstruktivt indhold til teamsamarbejdet. Bogen er primært henvendt til praksis, men kan også inspirere studerende i praktikforløb og fagdidaktiske diskussioner. (der findes en lang række af fantastiske downloads til bogen på <http://www.akademisk.dk/da-DK/Butik.aspx?c=Item&category=4543&tem=24026>)

Læsning i fagene, Publikation fra Undervisningsministeriet (2011) uvm.dk

I dette materiale kan du læse om faglig læsning. Det henvender sig til faglærere på mellemtrinnet og i overbygningen i folkeskolen. Materialet har til formål at formidle forskningsbaseret viden om undervisning i tekstforståelse og giver konkrete ideer til undervisningen.

Den sproglige dimension i alle fag – 6. eksempler på god praksis, Filmkompagniet.

Se filmen på www.filmkompagniet.dk

Denne film har seks kapitler fra forskellige fag, hvor lærere på Sølystskolen i Silkeborg integrerer sprogundervisningen i fagene. Lærerne demonstrerer løsninger til inspiration - lige til at kopiere. Se god praksis fra 1. klasse i matematik, 3. klasse i dansk, 4. klasse i natur/teknik, 8. klasse i fysik, 8. klasse i biologi og 9. klasse i dansk. Målgruppen er alle lærere i folkeskolen, skoleledere og studerende. Filmen varer 37 minutter.

Mailand, Mette Kirk (2007): Genreskrivning i folkeskolen, Gyldendal

Genreskrivning i skolen er en praksisbog, der giver dansklærere og lærerstuderende redskaber til at styrke elevers genrebevidsthed.

Kamstrup, Dorte og Ane Panfil (2009):

Skal vi læse om regnorme og solsystemet i dansk? - om faglig læsning i danskfaget, Dafolo og Nationalt Videncenter for Læsning

Dette hæfte viser, at forståelsen af en fagtekst højes, når eleven skal bruge den erhvervede viden i konkrete sammenhænge. Men undervisningen i faglig læsning tager ofte udgangspunkt i lærebøger, hvis emner ligger langt fra elevernes interesser og virkelighed. Hæftet argumenterer for et samarbejde om faglig læsning på tværs af skolens fag, så det sikres, at eleven opøver og anvender

faglig læsning som en naturlig måde at erhverve sig ny viden i sammenhæng med det konkrete arbejde i fagene. Det er vigtigt at kunne 'læse for at lære'. Hæftet giver idéer til brug i faglig læseundervisning.

Mulvad, Ruth (2009): Sprog i skole, Alinea

Bogen handler om at lære sprog, at lære gennem sprog og at lære om sprog i en læseudviklende undervisning i alle fag.

Læsning i alle fag! Hvordan kan denne sproglige og pædagogiske udfordring integreres i fagene uden at blive en klods om benet, men et positivt bidrag til elevernes faglige udvikling?

Med udgangspunkt i elev- og lærebogstekster fra matematik, natur/teknik, biologi, geografi, fysik/kemi, historie, hjemkundskab, samfundsfag, dansk og kristendomskundskab lægges der op til diskussioner om, hvordan læsning, sprog og faglighed kan integreres i sprog-baseret og genreorienteret undervisning.

Se og læs også på folkeskolen.dk

Se: Læsemagasinet 1: Læseleg med små børn.

Læs: *Læs med børn fra de er helt små*. Af Kjeld Kjertmann og Thorkild Thejsen, 2012, folkeskolen.dk

Læs: *Børn elsker at se ord blive til*. Af Thorkild Thejsen

Se: Læsemagasinet 2: Læsning i børnehaven.

Læs: *Leg med skrift og sprog, lær med leg*. Af Helle Bylander

Læs: *Sådan kan du læse sammen med barnet*. Af Caroline Sehested

Se: Læsemagasinet 3: Sikre, hurtige og glade læsere.

Læs: *"Yes! Må vi prøve igen?"* Når 2.a forvandles til en Læsemaskine. Af Dorte Kamstrup

Læs: *"Det er li'som med Lynet McQueen!"* At skabe strukturer for litteraturarbejdet i indskoling. Af Dorte Kamstrup

Læs: *En fælles kommunal læseindsats i Slagelse*. Af Thorkild Thejsen

Se: Læsemagasinet 4: Læsning i fagene

Læs: *Sådan skaber vi et fælles sprog om læsning*. Af Lia Sandfeld

Læs: *Læsevejlederen ud af kontoret og ind i klasserne*. Af Thorkild Thejsen

Tv-udsendelserne »Læsemagasinet« vises på dk4 og findes permanent på videnomlaesning.dk og folkeskolen.dk »Læsemagasinet« produceres af dk4, Nationalt Videncenter for Læsning og fagbladet Folkeskolen